

«ЖІНКА УНІКАЛЬНОЇ ДОЛІ»

(ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Марії Склодовської-Кюрі)

Марія і П'єр Кюрі, Ірен і
Фредерік Жоліо-Кюрі ...
Історія науки всіх часів і всіх
народів не знає прикладу,
щоб дві подружні пари в двох
послідовних поколіннях
внесли настільки великий
внесок в науку, як сім'я Кюрі.

у 1903 році старше покоління Кюрі -
Марія і П'єр - отримують Нобелівську
премію за відкриття явища
радіоактивності, а через тридцять два
роки, в 1935 році, їхня дочка Ірен разом
зі своїм чоловіком Фредеріком Жоліо-
Кюрі також отримують Нобелівську
премію з фізики за дослідження в тій ж
області.

«Важливо вірити,
що талант нам
дається не
просто так — і
що за всяку ціну
його потрібно
для чогось
використати».

M. Skłodowska-Curie

Варшавське ДИТИНСТВО

Місце народження Марії на вулиці Фрета у Варшаві

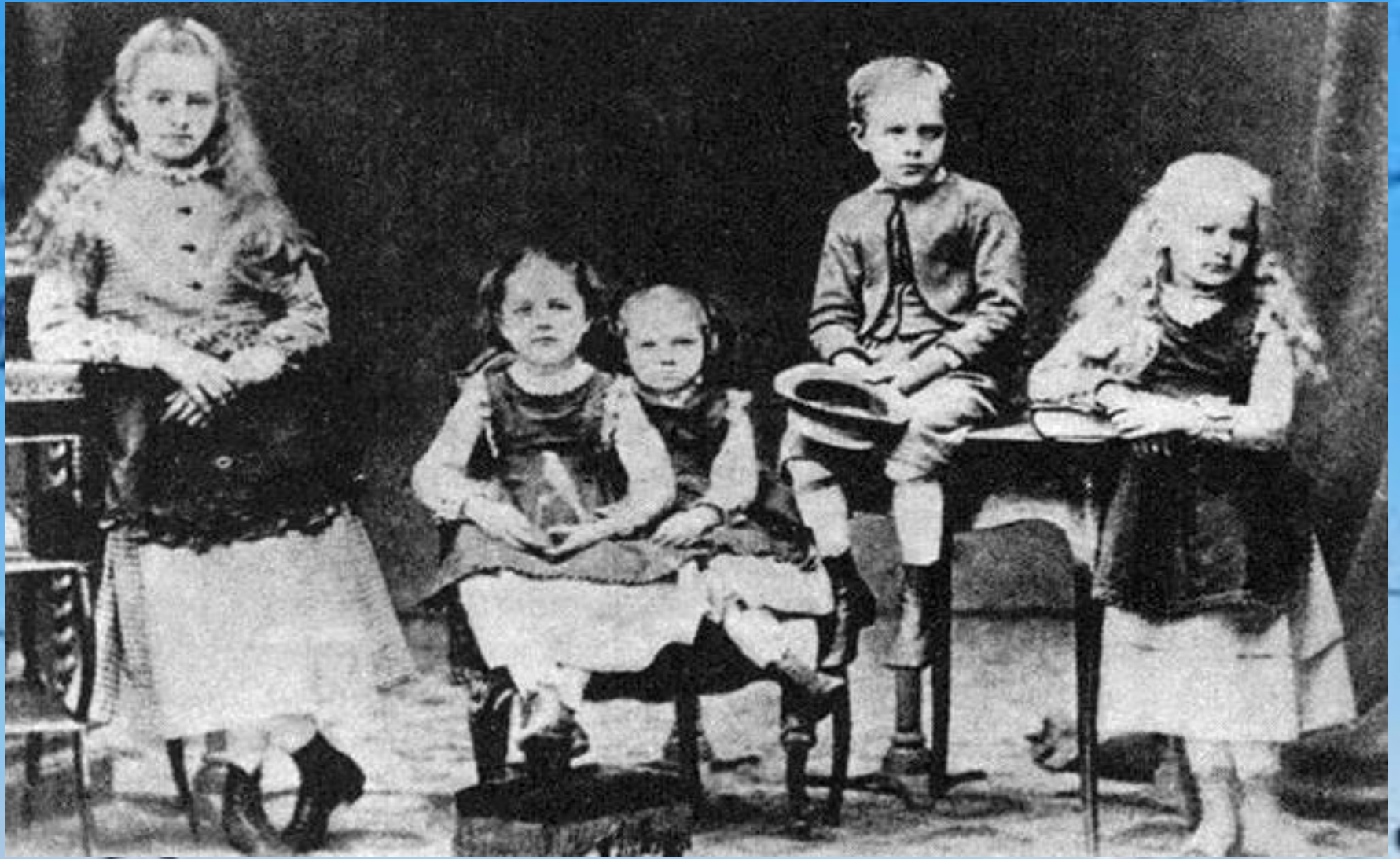
Марія Склодовська народилася 7 листопада 1867 року у Варшаві, в родині вчителя старших класів. Освіту вона отримувала у Варшавських школах, та від батька. Її батько викладав фізику в гімназії, а мати, поки не захворіла на туберкульоз, була директором гімназії. Мати Марії померла, коли дівчинці було одинадцять років.

Мати Марії Броніслава Склодовська

Батько Марії
Владислав Склодовський

Марія Кюрі (в центрі) в дитинстві з сестрами і братом

Найкраща студентка

Марія блискуче вчилася і в початковій, і в середній школі. Тягу до наукової роботи вона відчула ще будучи дуже юною, Марія навіть працювала в хімічній лабораторії свого двоюрідного брата, де познайомилася з Менделєєвим, який передбачив їй велике майбутнє. Марія росла під час російського правління у Польщі і брала активну участь у русі молодих інтелектуалів.

Франція: наукові пошуки та відкриття

У віці 24 років, Марія поїхала до Сорбонни і стала студенткою природознавчого факультету. Лекції в університеті Сорбонни почались 3 листопада 1891 року... Марія бажає відвідувати та слухати усі лекції. В 1893 році вона отримує диплом з фізичних наук, а в 1894 - диплом з математичних дисциплін.

Так, крок за кроком, вона накопичувала знання в галузі математики, фізики, хімії, засвоювала лабораторні основи експериментальної техніки. Більш за все їй подобався лабораторний клімат, якому вона не зрадила протягом усього свого життя.

Знайомство з П'єром. Одруження

У 1894 році, в будинку одного польського фізика-емігранта, Марія Склодовська зустріла П'єра Кюрі. Познайомившись на ґрунті захоплення фізикою,

Марія і П'єр через рік одружилися. Це відбулося незабаром після того, як П'єр захистив докторську дисертацію — 25 липня 1895 року.

Сама Марія згадує:

«Наше життя було повністю присвячене науковій роботі, і наші дні минали в лабораторії, де Шютценберже дозволив мені працювати разом з чоловіком... Ми жили дуже дружно, наші інтереси у всьому збігалися: теоретична робота, дослідження в лабораторії, підготовка до лекцій або до іспитів.»

Весільне фото П'єра и Марії Кюрі, 1895 рік.

Весільна подорож П'єра и Марії Кюрі

Доленосне знайомство

В цей час подружжя познайомилося з Анрі Беккерелем. В 1896 році вчений виявив, що уранові сполуки випромінюють глибоко проникливе випромінювання. Марія Кюрі, захоплена загадковим явищем, вирішила вивчити його. П'єр відклав свої роботи для того, щоб допомогти дружині.

Антуан Анри Беккерель

Марія Склодовская-Кюри

П'єр Кюри

Незабаром Марія Кюрі зробила набагато важливіше відкриття: уранова руда випускає сильніше випромінювання Беккереля, ніж сполуки урану і торію, і, принаймні, в чотири рази сильніше, ніж чистий уран.

Перші відкриття і присудження Нобелівської премії

П'єр і Марія Кюрі у 1898 році відкрили 2 нові елементи. Перший з них вони назвали полонієм, а другий - радієм.

Марія і П'єр Кюрі в своїй паризькій лабораторії

У грудні 1903 року подружжю, в співавторстві з Беккерелем, була присуджена Нобелівська премія з фізики.

Марія Кюрі стала першою жінкою, яка її отримала!

Втрата чоловіка

В грудні 1904 року, у подружжя народилася друга дочка. П'єр став професором фізики в Сорбоні, а Марія працювала у свого чоловіка завідуючою лабораторією. Як вона сама зізнавалася: « Я знайшла в шлюбі все, про що могла мріяти у момент укладення нашого союзу, і навіть більше того». Жахлива подія сталася у квітні 1906 року. П'єра насмерть збив екіпаж. Марія Склодовська-Кюрі, втратила чоловіка, колегу і кращого друга.

Однак життя тривало. Марія знайшла сили продовжувати роботу. У травні рада Сорбонни призначила її на кафедру фізики, яку раніше очолював її чоловік. Коли через шість місяців Кюрі прочитала свою першу лекцію, вона стала першою жінкою-викладачем Сорбонни.

Жінка зосередила всі зусилля на виділення металевого радію в чистому вигляді, а не його сполук. І вона отримала цю речовину в 1910 році (у співпраці з А. Дебирном). Марія Кюрі відкрила радій і довела, що він - хімічний елемент.

Друга Нобелівська премія

За кілька місяців Шведська королівська академія наук присудила Марії Кюрі Нобелівську премію з хімії «за її видатні заслуги в розвитку хімії: відкриття елементів радію і полонію, виділення радію та вивчення природи і сполук цього чудового елементу».

Диплом Нобелівської премії 1911

Кюрі стала першим
двічі лауреатом
Нобелівської премії.
Представляючи нового
лауреата,
Е.В.Дальгрен відзначив,
що «дослідження
радію привело
останніми роками до
народження нової
області науки —
радіології, що вже має
власні інститути та
журнали».

Марія Кюрі в автомобілі з пересувною рентгенівською установкою, 1914 р.

Робота в Радієвому інституті

Марія Кюрі доклала немало зусиль, щоб домогтися гідної лабораторії для розвитку нової науки про радіоактивність. Незадовго до початку Першої світової війни Паризький університет і Пастерівський інститут заснували Радієвий інститут для досліджень радіоактивності. Кюрі була призначена директором відділення фундаментальних досліджень і медичного застосування радіоактивності. Під час війни вона навчала військових медиків застосуванню радіології. Накопичений досвід вона узагальнила в монографії «Радіологія і війна» 1920 року.

Останні роки життя

Навіть у похилому віці Марія Кюрі продовжувала свою діяльність. Вона працювала з медиками, студентами, писала наукові роботи, а також випустила біографію свого чоловіка. Марія з'їздила в Польщу, яка нарешті здобула незалежність.

Вона побувала також в США, де була зустрінута з тріумфом і де їй подарували для продовження дослідів 1 г радію (вартість його, еквівалентна вартості понад 200 кг золота). Внаслідок багаторічної роботи з радієм її здоров'я стало помітно погіршуватися. Марія Кюрі померла 4 липня 1934 року від злоякісної анемії на тлі хронічної променевої хвороби в санаторії Санселлемоз містечка Пассі у французьких Альпах.

Університет Марії Кюрі в Любліні

Ім'я великої жінки Марії було увічнене в назві університету в Любліні (Польща). Він є одним з найбільших вищих навчальних закладів у Польщі. Університет Марії Кюрі-Склодовської заснований в 1944 році, перед ним встановлено пам'ятник.

Диплом почесного доктора технічних наук, наданий Марії 1912 Львівською політехнічною школою.

Нагороди та наукові визнання

Марії Склодовській-Кюрі було присуджено 10 наукових премій та 16 медалей. Вона була почесним членом 106 академій, наукових установ і товариств. Вона стала першою жінкою, що здобула Нобелівську премію, і першим двічі лауреатом цієї нагороди.

Почтовий блок "Мари Кюри" із серії "100 великих людей мировой истории".
Габон, 2011 год.

Нобелівська премія з фізики (1903)
Медаль Деві (1903)
Медаль Маттеуччі (1904)
Нобелівська премія з хімії (1911)
Мадам Кюрі була нагороджена французьким орденом Почесного легіону.

У Польщі вона отримала звання почесного доктора Львівської політехніки — 1912 року,
Познанського університету — 1922 року,
Краківського Ягеллонського університету — 1924 року та Варшавської політехніки — 1926 року.

У 1926 році у Варшаві було створено музей Марії Склодовської-Кюрі.

Могила Марії та П'єра Кюрі

Вшанування пам'яті Марії Кюрі

Марія Склодовська-Кюрі є єдиною жінкою, котра двічі отримала Нобелівську премію, а також єдиним науковцем в історії, відзначеним цією нагородою у двох різних галузях природничих наук.

У 2009 журнал «New Scientist» визнав Марію Склодовську-Кюрі найвидатнішою жінкою-науковцем всіх часів.

Університет Марії Кюрі-Склодовської

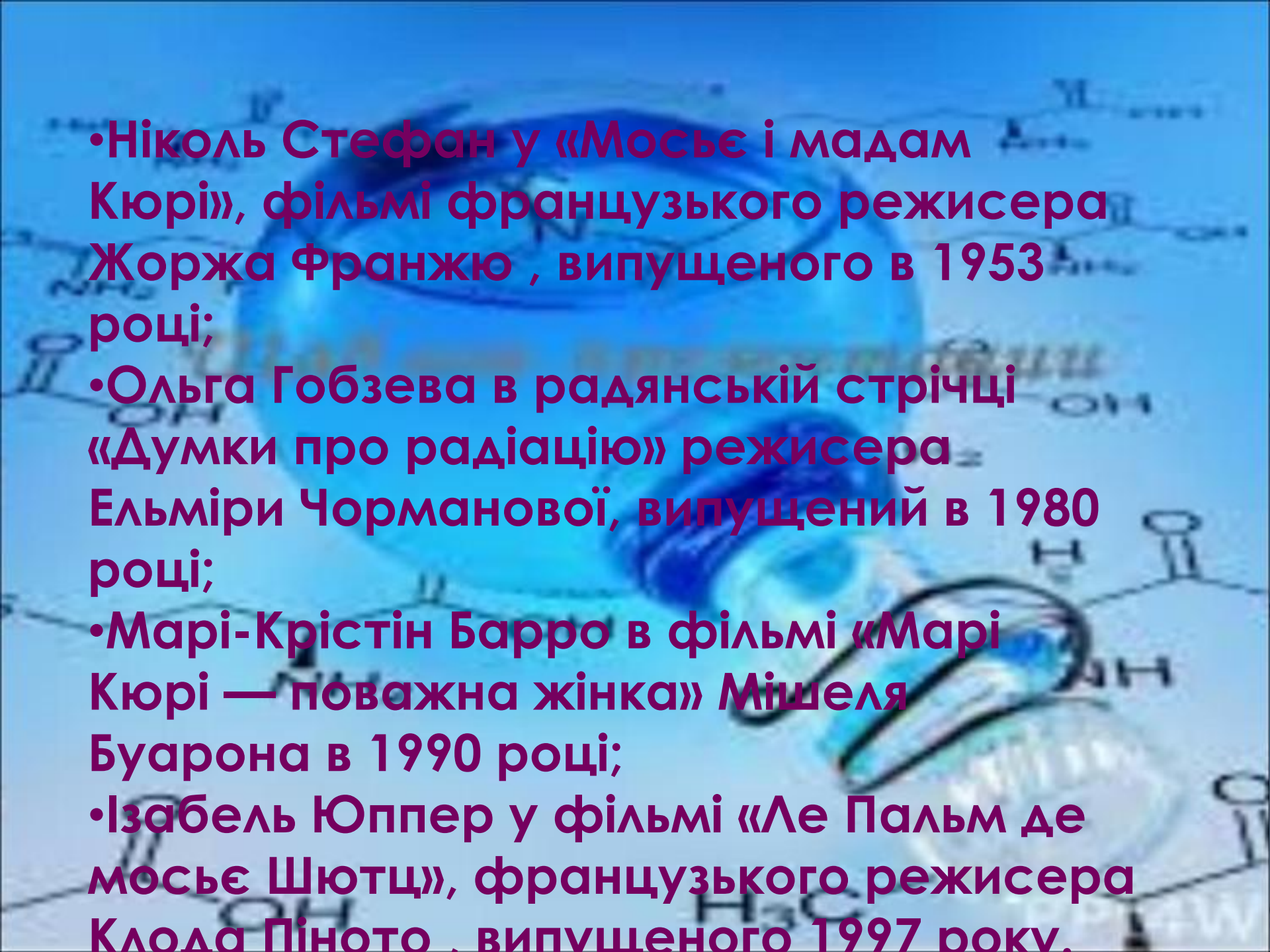
- Одиницю виміру радіоактивності—кюрі («Ки») — названо на честь подружжя Кюрі, як і елемент з атомним номером 96—Кюрій.
- Польські наукові та навчальні заклади імені Марії Склодовської-Кюрі:
 - Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні, засновано 1944 року;
 - Інститут імені Марії Склодовської-Кюрі у Варшаві .
- Французькі наукові та навчальні заклади імені Марії Склодовської-Кюрі.
- 2007 року станцію «П'єра Кюрі» Паризького метрополітену було перейменовано на станцію «П'єра та Марі Кюрі».
- Одну з вулиць Дніпра названо ім'ям Марії Кюрі.
- Сейм Польщі прийняв ухвалу присвятити 2011 рік пам'яті Марії Склодовської-Кюрі.
- На її честь названо астероїд 7000 Кюрі.
- Її портрет зображували на поштових марках і монетах.

У театрі й кіно

У 1989 році, життя і творчість П'єра та Марії Кюрі надихнула на створення вистави «Ле Пальм де мосьє Шютц», зрежисована Жаном-Ноелем Фенвіком в театрі Матюрен.

Життя Марії Кюрі надихнуло багатьох кінематографістів. Роль Марії Кюрі зіграли:

- Грір Гарсон і Вальтер Піджон знялися в США у фільмі «Мадам Кюрі» — ця кінострічка в 1943 році була удостоєна премії «Оскар».

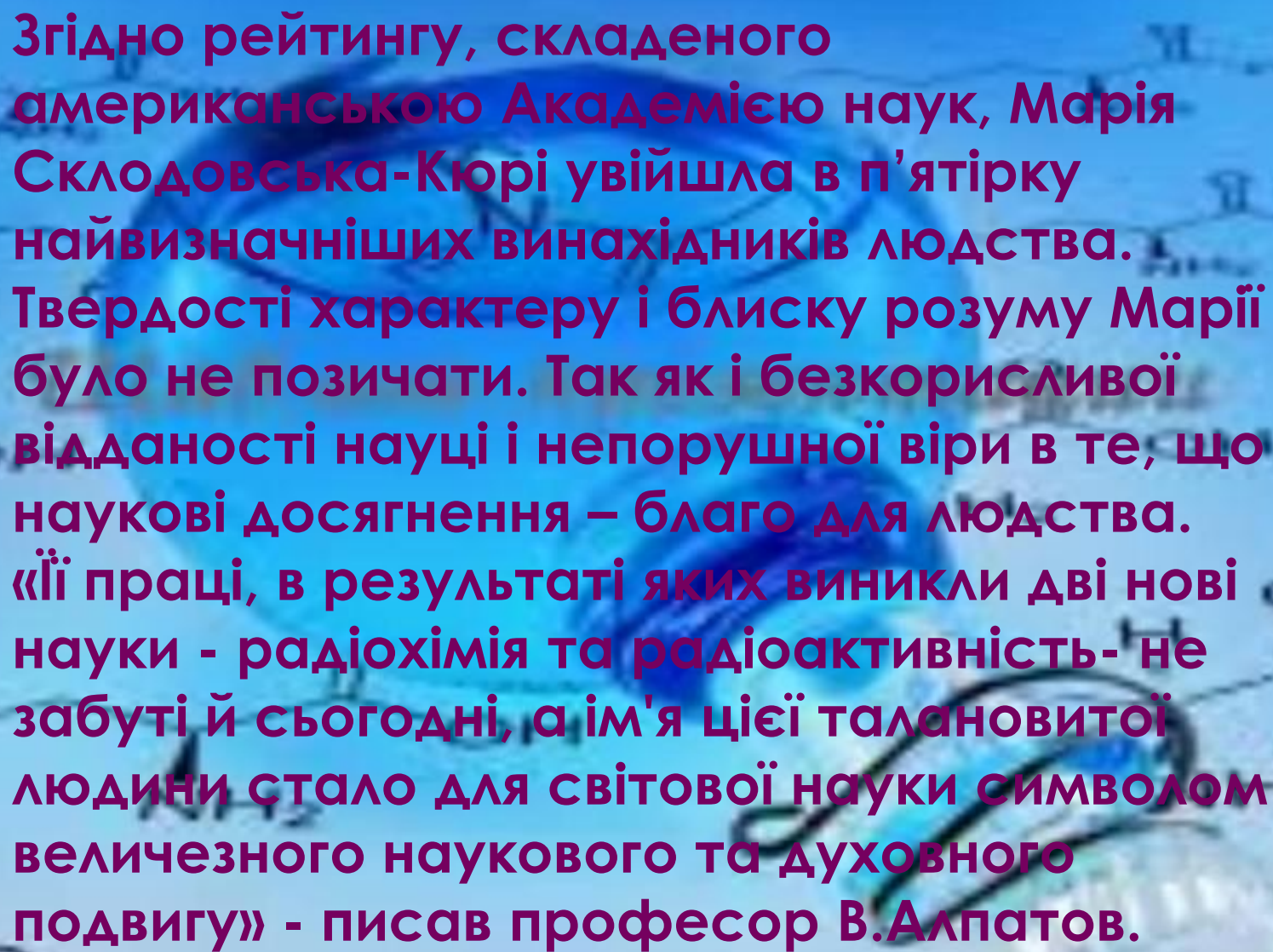

•Ніколь Стефан у «Мосьє і мадам Кюрі», фільмі французького режисера Жоржа Франжю , випущеного в 1953 році;

•Ольга Гобзева в радянській стрічці «Думки про радіацію» режисера Ельміри Чорманової, випущений в 1980 році;

•Марі-Крістін Барро в фільмі «Марі Кюрі — поважна жінка» Мішеля Буарона в 1990 році;

•Ізабель Юппер у фільмі «Ле Пальм де мосьє Шютц», французького режисера Клода Піното , випущеного 1997 року.

Згідно рейтингу, складеного американською Академією наук, Марія Склодовська-Кюрі увійшла в п'ятірку найвизначніших винахідників людства. Твердості характеру і блиску розуму Марії було не позичати. Так як і безкорисливої відданості науці і непорушної віри в те, що наукові досягнення – благо для людства. «Її праці, в результаті яких виникли дві нові науки - радіохімія та радіоактивність - не забуті й сьогодні, а ім'я цієї талановитої людини стало для світової науки символом величезного наукового та духовного подвигу» - писав професор В.Алпатов.

Література про Марію Кюрі в фондах НТБ ВНТУ

- **Биографии великих химиков [Текст] : Пер. с немецкого / Под ред. Г. В. Быкова, С. А. Погодина. - М. : Мир, 1981. - 386с.**
Волков, В. А.
- **Выдающиеся химики мира [Текст] : Биографический справочник / В. А. Волков, Е. В. Вонский, Г. И. Кузнецова ; Под ред. В.И.Кузнецова. - М. : Высш.шк., 1991. - 656с : ил.**
- **І Степан Бандера, і Марія Кюрі... : [НУ "Львівська політехніка"] [Текст] / О. Коваленко// Освіта України. – 2014. – 25 серпня (№ 32). – С. 15.**
- **Иоффе, А. Ф.**
- **О физике и физиках [Текст] / А. Ф. Иоффе ; АН СССР, Ордена Ленина физико-технический ин-т им. А. Ф. Иоффе. - Ленинград : Наука, 1977. - 260 с.**
- **Кордун, Г. Г.**
Біографічний довідник видатних фізиків [Текст] / Г. Г. Кордун. - К. : "Радянська школа", 1985. - 280 с.
- **Кюри, Е.**
Мария Кюри [Текст] : Пер. с франц / Е. Кюри. - 4-е изд. - М. : Атомиздат, 1976. - 321 с.

▪Кюри,М.

Пьер Кюри [Текст] : Мария Кюри о Пьере Кюри / М. Кюри ; пер. с фр. М. П. Шаскольской ; под ред. И. М. Франка. – М. : Наука, 1968. – 176 с.

▪Пономарев, Л. И.

Под знаком кванта [Текст] / Л. И. Пономарев. - 2-е изд., испр. и доп. - М. : Наука, 1989. – 366с : ил.

▪Роут, Дж.

Химия XX века [Текст] / Дж. Роут ; пер. с англ. Ю. Г. Бунделя, А. Б. Нейдинга ; под ред. Г. Д. Вовченко. - Москва : Мир, 1966. - 423 с.

▪Энциклопедический словарь юного химика [Текст] / Сост.: В.А.Крицман, В.В.Станцо. - 2-е изд., испр. и доп. - М. : Педагогика, 1990. - 320с: ил.

Використані електронні ресурси

❖ Марія Склодовська-Кюрі [Електронний ресурс] // Вікіпедія.-
Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Марія_Склодовська-Кюрі (дата
звернення: 18.09.17).- Загол. з екрану.

❖ Марія Склодовська-Кюрі. Цікаві факти [Електронний
ресурс] // Dovidka.biz.ua: довідник цікавих фактів та
корисних знань : веб-сайт.- Режим доступу:

<http://dovidka.biz.ua/mariya-sklodovska-kyuri-tsikavi-fakti/>
(дата звернення: 18.09.17).- Загол. з екрану.

❖ Марія Кюрі-Склодовська [Електронний ресурс] //
Знаменитості, великі, геніальні люди. Найцікавіше про них :
веб-сайт.- Режим доступу: [http://100v.com.ua/uk/Mariya-
Kyuri-Sklodovska-person](http://100v.com.ua/uk/Mariya-Kyuri-Sklodovska-person) (дата звернення: 18.09.17).- Загол. з
екрану.

❖ Кюрі [Электронный ресурс]// Люди: peoples.ru: веб-сайт.-
Режим доступу: <http://www.peoples.ru/love/curi> /(дата
посещения: 18.09.17).- Загл.з экрана.

Дякуємо за увагу

Васюта С. О., провідний бібліотекар
Відділу обслуговування навчальною
літературою

Науково-технічна бібліотека Вінницького
національного технічного університету
library@vntu.edu.ua

